

عنوان درس:

روش‌شناسی پژوهش‌های کیفی و آمیخته

مقطع: کارشناسی ارشد

تعداد واحد: ۳

نوع درس: نظری - عملی

هدف کلی:

آموزش عمیق اصول فلسفی، منطقی و تکنیکی پژوهش‌های کیفی و تلفیقی (آمیخته) برای ایجاد توانایی طراحی و اجرای طرح‌های پیشرفته در عرصه تحقیق‌های دکتری.

اهداف اختصاصی درس:

دانشجو پس از گذراندن این درس باید بتواند:

- ✓ تشخیص دهد که هر مسئله پژوهشی با چه رویکرد فلسفی و روش‌شناسی مناسب‌تر قابل مطالعه است.
- ✓ میان پارادایم‌های اثبات‌گرایی، تفسیرگرایی، سازه‌گرایی و رویکرد انتقادی تمایز بگذارد.
- ✓ طراحی پژوهش‌های کیفی (مصاحبه، مشاهده، تحلیل محتوا، تحلیل گفتمان، نظریه‌پردازی زمینه‌ای و پدیدارشناسی) را فراگیرد.
- ✓ منطق طراحی پژوهش‌های آمیخته را درک کند (توالی، تلفیق، و هم‌سطح‌سازی داده‌ها)
- ✓ از نرم‌افزارهای تحلیل داده‌های کیفی استفاده کند.
- ✓ کیفیت، روایی و پایایی پژوهش‌ها را بر مبنای ملاک‌های روش‌شناسی کیفی و آمیخته ارزیابی کند.

برنامه و محتوای آموزشی (پیشنهاد برای ۱۶ هفته تدریس):

ردیف	موضوع	توضیحات و فعالیت دانشجوی
۱	فلسفه علم و رویکردهای شناختی	تمایز پژوهش کیفی و کمی از منظر هستی‌شناسی و معرفت‌شناسی
۲	پارادایم‌های تحقیق و ریشه فلسفی آن‌ها	اثبات‌گرایی، پسااثبات‌گرایی، سازه‌گرایی، انتقادی
۳	منطق پژوهش کیفی	استدلال القایی، فهم زمینه و معنا
۴	طراحی پژوهش کیفی - انواع طرح‌ها	پدیدارشناسی، نظریه‌پردازی زمینه‌ای، مطالعه موردی و مردم‌نگاری
۵	جمع‌آوری داده در پژوهش کیفی	مصاحبه‌های عمیق، مشاهده، اسناد، فایل‌های صوتی و تصویری
۶	تحلیل داده‌های کیفی	کدگذاری باز، محوری و انتخابی؛ نگاشت مفهومی
۷	اعتبار، روایی و پایایی در تحقیقات کیفی	ملاک‌های بازتاب‌پذیری پژوهشگر
۸	نرم‌افزارهای تحلیل کیفی	آموزش عملی با نرم افزار
۹	مقدمه‌ای بر پژوهش آمیخته	منطق تلفیق داده‌ها، رویکردهای exploratory، explanatory، convergent
۱۰	طراحی پژوهش آمیخته	متغیرهای ترکیبی، یکپارچه‌سازی داده‌های کمی و کیفی
۱۱	تحلیل داده در پژوهش آمیخته	تلفیق یافته‌ها، تفسیر هم‌زمان، مثلث‌سازی
۱۲	اعتبار و روایی در مطالعات آمیخته	ارزیابی کیفیت طراحی و تفسیر نتایج تلفیقی
۱۳	مسائل اخلاقی در پژوهش کیفی و آمیخته	رضایت آگاهانه، حفظ محرمانگی، اندیشه انتقادی پژوهشگر
۱۴	نگارش گزارش پژوهش کیفی و آمیخته	ساختار مقاله، روایت پژوهش، یافته‌ها و مدل مفهومی
۱۵	ارائه و نقد طرح‌های پژوهشی دانشجویان	تحلیل و نقد طرح پیشنهادی دانشجویان با رویکردهای مختلف
۱۶	جمع‌بندی و ارزیابی نهایی	آزمون تحلیلی و ارائه مقاله دانشی توسط دانشجو

منابع اصلی:

- ✓ Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). Designing and Conducting Mixed Methods Research.
- ✓ Creswell, J. W. (2023). Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches.
- ✓ Patton, M. Q. (2015). Qualitative Research and Evaluation Methods.
- ✓ Teddlie, C., & Tashakkori, A. (2021). Foundations of Mixed Methods Research.
- ✓ Silverman, D. (2022). Doing Qualitative Research.

✓ دکتر علی اکبر ناظمزاده، روش‌شناسی پژوهش کیفی

✓ دکتر علی‌مراد داودی، پژوهش‌های آمیخته در علوم انسانی و اجتماعی

✓ دکتر عباس بازرگان، تحلیل داده‌های کیفی در علوم تربیتی و مدیریت

✓ انتشارات سمت – مجموعه کتاب‌های «روش‌های تحقیق در علوم رفتاری و اجتماعی»

شیوه ارزیابی:

بخش	درصد نمره	توضیحات
مشارکت و حضور فعال در بحث‌ها	10%	ارزیابی کیفی مشارکت در جلسات
مطالعه و ارائه نقد مقاله علمی	20%	مقاله تحلیلی از یکی از روش‌های کیفی یا آمیخته
طراحی یک طرح پژوهشی (Proposal)	30%	مبتنی بر مسئله واقعی یا رساله دانشجوی
آزمون نهایی یا گزارش پژوهشی	40%	تحلیل محور و تلفیقی، نه حفظی